

Museu i necropòli paleocristians

Denominació:
Museu i necròpolis paleocristians

Terme municipal:
Tarragona

Comarca:
Tarragonès

Cronologia:
Segles III-VI d. de C.

L'any 1923, la Companyia Arrendatària de Tabacs va construir als afores de Tarragona, a la riba esquerra del Francolí, una fàbrica de nova planta. En el decurs dels treballs de fonamentació, es va produir la primera troballa arqueològica, un capitell corinti. Poc després, foren localitzats un sarcòfag i una cripta funerària.

Des d'aquest moment, i davant la importància evidenciada de les primeres troballes, es va portar a terme una tasca sistemàtica d'excavacions arqueològiques dirigides per Mn. Serra Vilaró, treballs que es van prolongar fins al 1933. El resultat fou la delimitació d'una gran necròpolis paleocristiana, situada prop d'una antiga via romana, de gran transcendència per al coneixement del procés de cristianització de la Tarraconense.

Es tractava del conjunt funerari més extens i variat d'Occident, amb diferents tipus d'enterrament característics dels ritus cristians, amb una riquesa numèrica que permet amb la seva anàlisi, establir infinitat d'elements d'estudi i comparació per a endinsar-se en l'essència de la societat cristiana de Tàrraco.

La Companyia de Tabacs cedí part dels terrenys ocupats per la necròpolis per possibilitar-ne la conservació *in situ* i va costejar la construcció, al centre del conjunt, d'un edifici per instal·lar-hi un museu monogràfic el qual l'any 1941, es va integrar, com a secció, al Museu Arqueològic.

Actualment, el recinte de la necròpolis està constituït per una zona excavada a l'aire lliure (coberta mitjançant una estructura metàl·li-

ca per a la seva millor protecció), l'edifici del museu, unes criptes funeràries situades al subsòl de la Fàbrica de Tabacs i una àmplia zona de jardins on s'exposen un gran nombre de sarcòfags monolítics trobats a les excavacions.

Abans de constituir-se en la gran necròpoli paleocristiana de Tarragona, aquest sector havia estat ocupat ja des del final de l'època romano-republicana amb distintes funcions, bé com a cementiri pagà, bé com a establiment rural (*villa*).

La implantació de la gran necròpoli tardo-romana i paleocristiana es produeix cap a mitjan segle III d. de C., una vegada abandonades les instal·lacions de la *villa*. Els enterraments del cementiri estan col·locats al voltant –i dintre– d'un temple bastant ampli, en el qual, i en posició preferent, es va identificar una tomba amb una inscripció, segurament al·lusiva a Fructuós, Auguri i Eulogi, els màrtirs tarraconins. Restes d'una làpida que cobria el sepulcre localitzat al centre de l'absis de la basílica amb la inscripció (FRVC) TVOSI/A (VGVRII ET EVLOGII) semblen confirmar que la necròpoli paleocristiana de Tarragona va créixer al voltant d'una tomba santa. Les restes d'aquesta basílica van desaparèixer per a deixar pas a la construcció de la Fàbrica de Tabacs.

Els treballs d'excavació varen posar al descobert fins a 2.050 tombes de diferent tipologia. La varietat d'enterraments i de solucions artístiques és múltiple, com hom pot veure en contemplar la zona de necròpoli excavada. Els més freqüents són els de *tegulae*, petit espai protegit per una senzilla construcció de lloses i teules on es dipositava el cadàver, i els d'àmfores. També solien enterrar en simples fosses, dins de taüts de fusta, recoberts de lloses o dins de sarcòfags de plom, pedra, marbre o amb la coberta de mosaic policrom. Hi estan, també, representades les criptes funeràries familiars, de les quals hi ha tres mostres al recinte de la necròpoli, en terreny ja pròpiament de la *Tabacalera*. La més interessant i que ens dóna una perfecta idea d'aquest tipus de construcció és la de planta quadrangular, amb coberta de volta, que presenta tres arcosolis que guarden un sarcòfag cada una. Les altres dues són les dites "cripta dels Arcs i sepulcre de les Roses" per-

què presenten una estructura en arc, l'una, i perquè està decorada amb roses pintades l'altra.

Per construir aquests sepulcres es varen aprofitar, sovint, materials provinents de cases i monuments ja en desús; això –i el fet de l'existència d'un nucli del cementiri anterior al d'època cristiana– justifica la gran quantitat d'elements funeraris pagans i de caire profà que varen proporcionar les excavacions de la necròpoli.

L'edifici del Museu, inaugurat l'any 1930, respon a una arquitectura d'inspiració classicista. Consta d'un vestíbul porxat, una sala central, una galeria circumdant i el soterrani.

En les seves distintes sales el Museu Paleocristià presenta una molt interessant i rica col·lecció de sarcòfags, sovint amb escultures, àmfores, documents epigràfics, restes escultòriques i alguns altres materials recuperats en el decurs dels treballs d'excavació arqueològica efectuats en el seu moment.

Nota:

Aquesta informació es pot complementar amb l'article "Una necròpoli tardo-romana al futur Parc de la Ciutat de Tarragona", publicat al núm. 7 d'ESPAIS (setembre-octubre 1987), que recull una notícia més àmplia dins el context de la problemàtica que comporta l'arqueologia urbana.